

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НЕДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ**

З розквітом демократичного суспільства в Україні вища освіта отримала можливість пристосовуватися до нових суспільних потреб та реагувати на навколишній світ; бути еластичною та зорієнтованою на студента, результати його навчання і дослідження; широко застосовувати інформаційні та комунікаційні технології в навчальному процесі.

Сучасне суспільство, яке широко використовує різноманітні інформаційні засоби для отримання, фіксації, передавання та обробки інформації, можна назвати інформаційним. Загалом, інформаційне суспільство – соціологічна концепція, що визначає головним фактором розвитку суспільства виробництво та використання науково-технічної та іншої інформації [1, с. 364]. На основі Закону «Про інформацію» (1992), в 1998 році була затверджена Національна програма інформатизації України, одним з пріоритетів якої є інформатизація освіти і науки з метою формування та розвитку інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм та змісту навчально-виховного процесу у закладах освіти, впровадження в них комп'ютерних методів навчання та тестування [2, с. 128]. Вища освіта є важливою ланкою у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій.

У дослідженнях вітчизняних науковців, В. Безпалько, А. Нісімчук, О. Шиян та інших, розглядаються питання застосування інформаційних технологій в освіті. Однак, далеко не всі аспекти даної проблеми ще висвітлені.

Кардинальні зміни в напрямку інформатизації вищої освіти відбулися не в один день, а потребували часу і зусиль як зі сторони держави так і суспільства. На поч. 90-х років вища освіта України перебувала в стані «невизначеності», оскільки, з одної сторони визріла необхідність докорінних змін в структурі ВНЗ і організації підготовки фахівців нових спеціальностей, які появилися внаслідок ринкових відносин, а з іншої – на це були потрібні значні державні кошти, яких «молода» держава не могла надати. За реалізацію та задоволення визрілих потреб вищої освіти взялися приватні особи, які почали створювати навчальні заклади без державного фінансування.

Приватні ВНЗ стали одними з перших запроваджувати новітні інформаційні й (теле)комунікаційні технології у навчальний процес. Метою даної статті є не лише розглянути різноманітні форми впровадження інформаційних технологій у навчальний процес, але й проаналізувати досягнення в цьому напрямку вищих навчальних закладів недержавної форми власності.

ВНЗ недержавної форми власності з перших днів свого існування стали невід'ємною і важливою частиною вищої освіти України. Вони надають освітні послуги згідно державних стандартів, задовольняючи потреби молоді і суспільства загалом. Навчальний процес в приватних ВНЗ, так само як і в державних, повинен здійснюватися згідно «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (затвердженого приказом Міністерства освіти України № 160 від 2 червня 1993 р.), основними принципами якого є гуманізм, демократизм, безперервність, незалежність від втручання в навчальний процес будь-яких партій та інше.

Однак для того, щоб бути конкурентоспроможними щодо державних ВНЗ, приватним навчальним закладам необхідно знаходити свої підходи в наданні якісної освіти. Вже згадуване положення надало їм таку можливість, оскільки передбачає, що зміст освіти складається із нормативної (державний стандарт освіти) і вибіркової частини, яка і визначається навчальним закладом. Завдяки такому положенню ВНЗ недержавної форми власності можуть проявляти ініціативність та креативність в пошуку, апробації та застосуванні нових педагогічних технологій в навчальному процесі. Ще однією досить суттєвою прерогативою приватних ВНЗ є те, що вони, не залежачи від державного

фінансування, мають можливість самостійно розподіляти кошти, які отримують від студентів за навчання. Тому, вони є більш мобільними, ніж бюджетні ВНЗ, в запровадженні нових спеціальностей і дисциплін, модернізації навчання, застосуванні в навчальному процесі найновішої техніки, методики і технологій навчання.

Впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій слід розглядати як один з елементів модернізації вищої освіти і приведення навчального процесу до світових стандартів. Сучасне суспільство вже не може обійтися без знання і володіння інформаційними технологіями. Немислимо уявити собі спеціаліста, в будь-якій галузі, який би не мав навиків роботи з комп'ютером, чи не вмів би користуватися Інтернетом, адже однією з вимог роботодавців є «володіння комп'ютером», «знання комп'ютерних програм...».

Сьогодні людина здатна одержувати необхідну інформацію з найрізноманітніших інформаційно-комунікаційних джерел (комп'ютер, Інтернет-ресурси, телебачення тощо), тому суттєво змінилася роль викладача, який вже не є головним джерелом знань. Метою всього навчального процесу стає не передавання інформації, а вироблення вміння вчитися впродовж життя – самостійно опрацьовувати інформацію, аналізувати її, і в результаті знаходити нові істини.

В навчальному процесі інформаційні технології слід розглядати як інструмент дослідження, джерело додаткової інформації, засіб, який допомагає реалізовувати особистісно-орієнтований підхід до навчання. З впровадженням інформаційних технологій у навчальний процес, появився термін «інформаційно-навчальна діяльність», який визначається як «вид діяльності, який оснований на інформаційній взаємодії між студентом, викладачем і комп'ютером, і направлений на досягнення навчальних цілей» [3, с.328].

Запровадження комп'ютерної техніки і програмно-інформаційних засобів у навчально-виховний процес дозволяє у комплексі розв'язати низку актуальних проблем, таких як: 1) підвищити інформаційну культуру фахівця та посилити інформаційну насиченість; 2) удосконалити зміст, форми, методи і засоби навчання та індивідуалізувати сам процес навчання; 3) скоротити строк навчання при підвищенні його якості; 4) змінити умови самостійної роботи студентів, а також забезпечити її системний контроль; 5) суттєво підвищити продуктивність праці самого викладача та інше [4, с.129-130].

На наш погляд варто розглянути яким саме чином за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій можуть бути вирішені вище викладені проблеми. Розв'язання першої проблеми є очевидним, оскільки, використовуючи: світову інформаційну мережу, Інтернет, як засіб для інтеракцій, різноманітні комп'ютерні програми, навчання й тестування в on-line, відео конференції, студенти, справді, отримують необмежений доступ до інформації та міжкультурної комунікації.

Підвищити якість навчального матеріалу і підсилити навчальні засоби можна за допомогою використання інноваційних педагогічних програм і методик, які базуються на гіпертекстовій структурі й мультимедійних засобах. Цим самим можна реалізовувати диференційований підхід до студентів з різним рівнем підготовки, тобто застосовувати індивідуальний підхід у визначенні глибини і послідовності засвоєння матеріалу, темпу роботи.

Використовуючи різноманітні інформаційно-комунікаційні технології можна також вирішити і третє питання - скорочення строків навчання при підвищенні його якості. Тут необхідно згадати про програмне забезпечення, яке має інформативний характер (тобто включає: лекційні матеріали, приклади розв'язання задач, тестів), контрольний (тестові завдання, завдання для контрольних робіт), а також адміністративний (журнали академічних груп, дані про студентів, їхню успішність). Вміст таких програм повинен розроблятися індивідуально кожним ВНЗ і ефективно застосовуватися у дистанційному навчанні та для роботи зі студентами заочної форми навчання.

За допомогою спеціалізованого програмного забезпечення, комп'ютерних- та Інтернет-програм організується самостійна робота студентів, а також проводиться системний контроль їхніх знань. Для того, щоб студент мав можливість точніше оцінити свої знання, здатності, рівень підготовки, ступінь адекватності самооцінки і наочно уявити результати своїх дій, широко застосовуються програми тестування. Така самостійна робота впливає на розвиток критичного мислення, формує вміння та потребу вчитися впродовж життя, розвиває стратегію самостійного конструювання власних знань у професійній галузі.

Розв'язання проблеми суттєвого підвищення продуктивності праці самого викладача за допомогою інформаційно-комунікативних технологій, мабуть, не викликає жодних сумнівів. Оскільки, різноманітні комп'ютерні програми, насправді, можуть допомагати викладачам модернізувати й збагатити навчальний процес, зменшити час на різні види контролю за успішністю навчання студентів та підготовку науково-методичних матеріалів, а навчаючі відео- і аудіозасоби, супутникові повідомлення зменшують час на словесне викладання навчального матеріалу.

Отже, стає зрозумілим наскільки важлива роль інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців будь-яких спеціальностей. Саме тому потрібно інтенсифікувати процес впровадження таких технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів України. Проте, як вже зазначалося, не всі ВНЗ спроможні надати викладачам і студентам якісний і кількісний доступ до сучасних інформаційних технологій, як би цього не вимагав час і суспільство.

Керівники приватних вищих навчальних закладів, розуміючи, що «технологія пропонує нам набагато більші інформаційні та комунікаційні ресурси, ніж будь-коли мало людство» [1, с. 366], почали реалізовувати завдання інформатизації навчального процесу і досягнули в цьому напрямку значних результатів.

Для прикладу наведемо Донецький інститут ринку та соціальної політики, який має сучасну матеріально-технічну, комп'ютерну та організаційну техніку нового покоління. Показник комп'ютерного забезпечення складає 0,8 годин на кожного студента в день. В 1999 році інститут був підключений до мережі Інтернет, що дозволило використовувати сучасні інформаційні бази даних. Запорізький інститут державного та муніципального управління (ЗІДМУ) також має потужний обчислювальний центр, до якого входять сервери, комплекс програмного забезпечення, два комп'ютерних класи для групових занять і два класи для самостійної роботи.

У «Народній українській академії» внесено в навчальні плани гуманітарних факультетів курси у мережі комп'ютерного навчання і підготовка студентів усіх спеціальностей до роботи з «Інтернет». В Інституті підприємництва та перспективних технологій (ІПІТ) надається можливість використовувати програмне забезпечення у всіх навчальних дисциплінах. Так, наприклад, вивчаючи дисципліну «Іноземна мова за професійним спрямуванням», студенти виконують лабораторні роботи з англійської мови у комп'ютерному класі на основі навчальних комп'ютерних програм з ділової англійської мови та граматики. Такий вид роботи проводиться під керівництвом викладача на практичному занятті, а також є частиною індивідуальної роботи в позааудиторний час.

В більшості ВНЗ недержавної форми власності організуються комп'ютерні локальні мережі, створюються Web-сайти та інформаційні банки даних, які включають електронні версії науково-методичних матеріалів, навчально-тематичних планів, завдання для самоперевірки знань, питання до іспитів і заліків, матеріали опитувань та анкетувань, контроль знань студентів через систему тестів тощо.

Одним із провідних приватних ВНЗ України, який має суттєві досягнення у запровадженні інформаційних технологій у навчальний процес, є Європейський університет фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу (ЄУФІСБ) у Києві. Він має сучасну програмно-технічну базу, що дозволяє здійснювати програму наскрізної комп'ютеризації підготовки спеціалістів. Досягненням цього університету є впровадження

у навчальний процес методики дистанційного навчання на основі комп'ютерних та комунікаційних технологій, яке було здійснене ще в 1998 р. Організація дистанційної освіти дозволяє студентам на відстані брати участь у семінарах, прослуховувати відео лекції провідних фахівців, користуватись електронною бібліотекою, отримувати фахову та методичну допомогу, складати заліки та іспити в інтерактивному режимі.

Характеризуючи досягнення Європейського університету фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, варто зазначити, що у навчальний процес впроваджені: комп'ютерний тренажер фінансових ресурсів, система сіткового планування, комп'ютерна система моделювання роботи фірм у ринкових умовах, а в управлінні навчальним процесом задіяні: АРМ методиста деканату, автоматизована система створення розкладу, електронний каталог. Університет здатний у найближчому майбутньому, при відповідному розвитку програмно-технічної бази, взяти на себе роль координуючого центру у створенні регіональної гілки загальнонаціональної науково-освітньої мережі, яка включала б у першу чергу філії університету, навчальні заклади – члени Асоціації навчальних закладів України приватної форми власності [2, с. 145].

Отже, на сьогоднішній день більшість приватних ВНЗ мають суттєві напрацювання в запровадженні інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, що допомагає їм модернізувати форми й зміст вищої освіти і надавати її на європейському рівні. Завдяки правильно вибраному вектору діяльності (пошук й апробація нових форм і методів діяльності згідно світових стандартів, реалізація нових моделей освіти), а також своїй мобільності, вони отримали державне та суспільне визнання, з кожним роком готуючи щораз більшу плеяду науковців і кваліфікованих фахівців, які здатні працювати в сучасних умовах інформаційного суспільства.

Література:

1. Вітюк О.О. Історичні етапи розвитку та формування інформаційного суспільства // Гуманізм та освіта. Збірник матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 19-21 вересня 2006 р. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – с. 364 – 366.
2. Приватна вища школа України на шляху інновацій / За ред. В.П. Андрущенко. - Харків: Видавництво НУА, 2005.
3. Цой М. Влияние новых информационных технологий в подготовке будущих специалистов // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. 2007. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету, 2007. – с. 326-331.
4. Сидоренко О.Л. Приватна вища освіта: шляхи України у світовому вимірі. – Харків: Основа, 2000. – 256 с.

УДК 378:372.862

Золочевська М.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В ГАЛУЗІ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах інформатизації суспільства, яке визначається стрімким розвитком інформаційних технологій, істотно зростає роль інформаційної діяльності людини.

Володіння інформацією, способами її одержання, обробки й використання стає необхідною умовою соціалізації особистості. Однією з найважливіших завдань школи стає озброєння учнів здатностями до активної, самостійної обробки інформації з використанням технологічних засобів, а одним з основних пріоритетів загальної освіти формування в учнів інформаційної компетентності. Рівень інформаційної компетентності випускника загальноосвітньої школи, з одного боку, повинен відповідати вимогам сучасного ринку праці й, з іншого боку - бути достатнім для продовження його навчання в системі професійної освіти. Підвищення рівня технічного оснащення сучасної школи є обов'язковою, але недостатньою умовою для вирішення цього завдання. Як уважає